

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 2011

432/2011

Maa- ja metsätalousministeriön asetus salmonellatartunnan vastustamisesta naudoissa ja sioissa

Annettu Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2011

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaisesti säädetään eläintautilain (55/1980), rehulain (86/2008) 29 §:n 2 momentin ja 34 §:n 4 momentin sekä eläinten lääkitsemisestä annetun lain (617/1997) 10 §:n 1 momentin ja 44 §:n 1 momentin nojalla:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus ja soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään salmonellatartunnan vastustamisesta naudoissa ja sioissa. Asetuksen tarkoituksena on estää salmonellatartuntojen leviäminen eläimiin ja ihmisiin sekä mahdollistaa tartuntojen tehokas hävittäminen.

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Nautojen ja sikojen salmonellaseurannasta teurastamoissa sekä salmonellatartunnan takia rajoittavien määräysten alaisena olevan pitopaikan nautojen ja sikojen teurastuksesta säädetään salmonellavalvonnasta teurastamossa ja leikkaamossa annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (20/EEO/2001).

Alkutuotannon toimijan velvollisuudesta

pitää kirjaa salmonellaa koskevista näytteenotoista ja tutkimustuloksista sekä ilmoittaa näitä tietoja teurastamoon ja maitoa vastaanottavaan laitokseen tai muuhun elintarvikehuoneistoon säädetään alkutuotannolle elintarvikeeturvallisuuden varmistamiseksi asetettavista vaatimuksista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (134/2006).

Eläimen omistajan tai haltijan velvollisuudesta ilmoittaa kunnaneläinlääkärille epäillessä naudoissa tai sioissa salmonellatartuntaa säädetään eläintautilain (55/1980) 9 §:ssä.

Eläinlääkäreiden velvollisuudesta ilmoittaa epäilyistä tai todetusta salmonellatartunnasta naudoissa tai sioissa säädetään vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksen (1346/1995) 4 §:ssä.

3 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *salmonellabakteerilla* kaikkia *Salmonella*-sukuun kuuluvia bakteereita;
- 2) *pitopaikalla* eläintunnistusjärjestelmästä

annetun lain (238/2010) 5 §:n kohdan 9 mukaista pitopaikkaa, jossa pidetään nautoja tai sikoja, ei kuitenkaan teurastamoa;

3) *uudistuseläimellä* lisääntymistarkoituksessa pidettävää eläintä;

4) *epidemiologisella yksiköllä* eläinryhmää tai eläinryhmiä, jotka muodostavat salmonellatartunnan leviämisen suhteen yhtenäisen yksikön;

5) *saneeraussuunnitelmalla* kirjallista suunnitelmaa toimenpiteistä, joiden tarkoitus on estää salmonellatartunnan leviäminen ja hävittää salmonellatartunta pitopaikasta; sekä

6) *kontaktipitopaikalla* pitopaikkaa, josta salmonellatartunta on voinut levitä tartuntapitopaikkaan tai johon salmonellatartunta on voinut levitä tartuntapitopaikasta tai joka on voinut saada tartunnan samasta lähteestä kuin tartuntapitopaikka.

4 §

Rokotteiden ja mikrobilääkkeiden käyttö

Rokotteita tai muita immunologisia lääkkeitä ei saa käyttää nautojen ja sikojen salmonellatartunnan ennaltaehkäisyyn.

Mikrobilääkkeitä ei saa käyttää nautojen ja sikojen salmonellatartunnan ennaltaehkäisyyn, hoitoon tai hävittämiseen.

5 §

Näytteiden tutkiminen

Tässä asetuksessa tarkoitetut näytteet on tutkittava salmonellabakteerien varalta Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymässä laboratoriossa. Tutkimusmenetelmänä on rehunäytteitä lukuun ottamatta käytettävä ISO 6579:2002/muutos 1:2007 -menetelmää. Lisäksi 17 §:ssä tarkoitettuja näytteitä tutkittaessa voidaan käyttää vaihtoehtoisia menetelmiä, jos menetelmä on validoitu EN/ISO 16140 -standardin mukaisesti

6 §

Tutkimustulosten varmistaminen

Tutkimuksen suorittaneen laboratorion on välittömästi toimitettava kaikki eristämänsä salmonellakannat ja niihin liittyvät näytteen-

ottotiedot Elintarviketurvallisuusvirastoon tuloksen varmistamista ja tyyppitystä varten.

2 luku

Salmonellaseuranta

7 §

Salmonellanäytteenotto uudistuseläimiä tuottavassa sikojen pitopaikassa

Sikojen pitopaikassa, jossa tuotetaan uudistuseläimiä myytäväksi tai luovutettavaksi muihin pitopaikkoihin, on otettava näytteet salmonellabakteerin tutkimiseksi vähintään kerran vuodessa. Näytteet otetaan liitteen 1 kohdan 1 mukaisesti. Näytteiden ottamisesta ja toimittamisesta laboratorioon tutkittavaksi vastaa pitopaikasta vastuussa oleva toimija.

8 §

Salmonellanäytteenotto keinosiemennyssonneja tuottavassa nautojen pitopaikassa

Pitopaikassa on otettava näytteet keinosiemennystarkoitukseen lähetettävästä sonnista sekä muista naudoista salmonellabakteerin tutkimiseksi enintään 28 vuorokautta ennen sonnin lähettämistä karanteeniin, jossa sonneja pidetään ennen sonniasemalle toimittamista. Näytteet on otettava liitteen 1 kohdan 2 mukaisesti. Näytteiden ottamisesta ja toimittamisesta laboratorioon tutkittavaksi vastaa pitopaikasta vastuussa oleva toimija.

3 luku

Näytteenotto epäiltäessä salmonellatartuntaa pitopaikassa

9 §

Kliininen tai patologisatanominen epäily

Kliinisten oireiden perusteella salmonellatartuntaa epäiltäessä on kunnaneläinlääkärin otettava ulostenäytteitä oireilevista naudoista ja sioista. Enintään viiden eläimen ulostenäytteet voidaan yhdistää yhteisnäytteeksi.

Jos kuolleessa naudassa tai siassa epäillään salmonellatartuntaa, on kunnaneläinlääkärin

lähetettävä elinnäytteitä tai kokonainen eläin tutkittavaksi Elintarviketurvallisuusvirastoon.

10 §

Salmonellalöydös teurastamon imusolmukenäytteessä

Jos teurastamossa otetussa naudan tai sian imusolmukenäytteessä on todettu salmonellabakteeri, kunnaneläinlääkärin on otettava näytteitä eläimen teuraaksi toimittaneen pitopaikan naudoista tai sioista liitteen 1 kohdan 3 mukaisesti sekä tuotantoympäristönäytteitä pitopaikasta liitteen 1 kohdan 4 mukaisesti.

11 §

Salmonellatartunta pitopaikan muissa eläimissä tai ihmisissä

Jos salmonellatartunta todetaan muussa pitopaikan eläimessä kuin naudassa tai siassa taikka henkilössä, joka asuu tilalla vakituisesti tai osallistuu pitopaikan eläinten hoitoon, kunnaneläinlääkärin on otettava näytteitä pitopaikan naudoista ja sioista liitteen 1 kohdan 3 mukaisesti sekä tuotantoympäristönäytteitä pitopaikasta liitteen 1 kohdan 4 mukaisesti. Näytteitä ei kuitenkaan tarvitse ottaa, jos tartunnan siirtyminen muun eläimen tai henkilön ja nautojen tai sikojen välillä on epätodennäköistä.

12 §

Epäily rehun salmonellasaastumisesta

Jos pitopaikkaan toimitetun rehun perustellusti epäillään sisältävän salmonellaa johtuen rehusta jossain tuotanto- tai jakeluvaiheessa todetusta salmonellabakteerista, on pitopaikan rehuvarastoista ja rehunjakelulaitteistosta otettava rehuympäristönäytteitä liitteen 1 kohdan 5 mukaisesti. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa näytteenoton järjestämisestä.

Lisäksi kunnaneläinlääkärin on otettava näytteet pitopaikan naudoista ja sioista liit-

teen 1 kohdan 3 mukaisesti sekä tuotantoympäristönäytteitä pitopaikasta liitteen 1 kohdan 4 mukaisesti.

13 §

Muu epäily

Jos salmonellatartuntaa perustellusti epäillään pitopaikassa muiden kuin 9—12 § tai 20 §:ssä mainittujen syiden takia, kunnaneläinlääkärin on otettava näytteitä pitopaikan naudoista ja sioista liitteen 1 kohdan 3 mukaisesti sekä tuotantoympäristönäytteitä pitopaikasta liitteen 1 kohdan 4 mukaisesti.

4 luku

Tartunnan leviämisen estämiseksi annettavat rajoittavat määräykset ja tartunnan hävittämistoimenpiteet

14 §

Rajoittavien määräysten antaminen

Jos laboratoriotutkimuksessa on todettu salmonellabakteeri pitopaikan naudasta tai siasta, pitopaikan tuotantoympäristöstä, rehuvarastosta tai rehunjakelulaitteesta otetussa näytteessä, kunnaneläinlääkärin on annettava pitopaikalle päätös rajoittavista määräyksistä.

Kunnaneläinlääkärin on annettava päätös rajoittavista määräyksistä jo ennen pitopaikan näytteiden laboratoriotutkimuksia, jos on perusteltu syy epäillä salmonellatartuntaa pitopaikassa.

15 §

Rajoittavien määräysten sisältö

Rajoittavia määräyksiä koskevalla päätöksellä kielletään:

1) nautojen ja sikojen vastaanotto pitopaikkaan;

2) nautojen ja sikojen siirtäminen pitopaikasta lukuun ottamatta luovuttamista teuras-tettavaksi lihan tarkastuksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (38/EEO/2006) ja salmonellavalvonnasta teu-

rastamossa ja leikkaamossa annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaisesti taikka hävitettäväksi tai käsiteltäväksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys-säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta, jäljempänä *sivutuoteasetus*, mukaisesti; sekä

3) maidon käyttö ja luovuttaminen pitopaikasta, lukuun ottamatta luovuttamista maitoalan laitokseen käytettäväksi tuotteisiin, joiden valmistusprosessi sisältää pastöroinnin tai teholtaan vähintään vastaavan kuumenuskäsittelyn, taikka hävitettäväksi tai käsiteltäväksi sivutuoteasetuksen mukaisesti.

Päätöksessä annetaan myös määräykset muista salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tarpeellisista toimenpiteistä kuten lannan, käytettyjen kuivikkeiden ja eläinten kanssa kosketuksessa olleiden koneiden ja tavaroiden sekä piha- ja laidunalueen käsitte-lystä, henkilöiden kulusta pitopaikkaan sekä haittaeläinten torjunnasta.

16 §

Poikkeaminen rajoittavista määräyksistä

Aluehallintovirasto voi pitopaikan omistajan tai haltijan hakemuksesta myöntää yksittäisiä uudistuseläimiä koskevan poikkeuksen 15 §:n kieltoon ottaa vastaan nautoja ja sikoja pitopaikkoihin, jos kiellosta aiheutuu huomattavaa haittaa pitopaikan eläintenpidolle.

Aluehallintovirasto voi pitopaikan omistajan tai haltijan hakemuksesta myöntää poikkeuksen 15 §:n kieltoon siirtää nautoja ja sikoja muihin pitopaikkoihin, jos kiellosta aiheutuu huomattavaa haittaa pitopaikan eläintenpidolle. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on, että siirrettävät eläimet vastaanotavalla pitopaikalla on nautojen tai sikojen sijoittamista varten erillinen rakennus tai osasto, josta salmonellatartunnan edelleen leviäminen voidaan estää.

Kunnaneläinlääkärin on annettava siirrettävät eläimet vastaanotavalle pitopaikalle päätös rajoittavista määräyksistä, joita sovelletaan vain siihen rakennukseen tai osastoon,

jossa tartuntatilalta peräisin olevia nautoja tai sikoja pidetään. Aluehallintoviraston on peruttava myöntämänsä poikkeus, jos lähetettävä tai vastaanottava pitopaikka ei noudata saneeraus-suunnitelmaa tai jos salmonellatartunnan on todettu levinneen rajoittavien määräysten alaisesta rakennuksesta tai osastosta muihin vastaanottavan pitopaikan rakennuksiin tai osastoihin tai eteenpäin eläimet vastaanottavasta pitopaikasta.

17 §

Saneeraus-suunnitelma

Kun pitopaikassa on varmistettu salmonellatartunta, pitopaikka on saneerattava kunnaneläinlääkärin hyväksymän kirjallisen saneeraus-suunnitelman mukaisesti. Saneeraus-suunnitelmassa on kuvattava toimenpiteet salmonellatartunnan hävittämiseksi sekä toimenpiteet, joilla estetään salmonellatartunnan leviäminen saneerausvaiheessa. Suunnitelmaan on tarvittaessa tehtävä kunnaneläinlääkärin hyväksymiä muutoksia. Tarvittaessa on saneeraus-suunnitelman laatimista, seuraamista ja muuttamista varten otettava näytteitä pitopaikan tuotantoympäristöstä ja eläimistä. Suunnitelman laatiminen ja toteuttaminen sekä näihin liittyvä näytteiden ottaminen ja toimittaminen laboratorioon tutkittavaksi on pitopaikasta vastaavan toimijan vastuulla. Kunnaneläinlääkärin on valvottava suunnitelman toteuttamista.

Käytettäessä 16 §:n mukaista poikkeusta nautojen tai sikojen siirtoon, on siirrettävät eläimet vastaanottavan pitopaikan saneeraus-suunnitelmassa kuvattava myös toimenpiteet, joilla estetään salmonellatartunnan leviäminen kuljetusvälineiden välityksellä ja vastaanottavassa pitopaikassa. Saneeraus-suunnitelmaan on myös sisällytettävä vastaanottavan pitopaikan muiden osastojen tai rakennusten nautojen ja sikojen näytteenotto salmonellan varalta.

18 §

Rajoittavien määräysten peruuttaminen

Kunnaneläinlääkärin on peruutettava pe-

rustellun epäilyn takia annettu päätös rajoittavista määräyksistä, jos pitopaikassa suoritetussa näytteenotossa ei ole todettu salmonellabakteeria. Kunnaneläinlääkärin on peruutettava salmonellabakteerin toteamisen takia annettu päätös rajoittavista määräyksistä silloin, kun Elintarviketurvallisuusviraston 6 §:n mukaisessa varmistustutkimuksessa ei todeta salmonellabakteeria. Jos laboratoriotutkimuksen salmonellatulosta epäillään virheelliseksi laboratorionkontaminaation tai muun vastaavan syyn takia, kunnaneläinlääkärin on peruutettava päätös rajoittavista määräyksistä, kun pitopaikan naudat ja siat on tutkittu kerran liitteen 1 kohdan 6 mukaisesti, ja salmonellatutkimuksen tulokset ovat kielteiset.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kunnaneläinlääkärin on peruutettava päätös rajoittavista määräyksistä, kun:

1) saneeraussuunnitelmassa määritellyt toimenpiteet on toteutettu;

2) pitopaikan naudat ja siat on tutkittu viranomaisnäytteenottona vähintään kaksi kertaa liitteen I kohdan 6 mukaisesti ja kaikki salmonellatutkimuksen tulokset ovat olleet kielteisiä vähintään kahdella peräkkäisellä tutkimuskerralla;

3) pitopaikasta on otettu tuotantoympäristönäytteet liitteen 1 kohdan 7 mukaisesti vähintään kerran ja salmonellatutkimuksen tulokset ovat kielteiset; sekä

4) tapauksissa, joissa rehusta tai rehuympäristönäytteistä on todettu salmonella, rehuvarasto ja rehujen käsittelylaitteisto on puhdistettu ja desinfioitu sekä rehuympäristönäytteenotto on tämän jälkeen uusittu viranomaisnäytteenottona liitteen I kohdan 5 mukaisesti, ja salmonellatutkimuksen tulokset ovat kielteiset.

Jos kunnaneläinlääkäri toteaa tekemänsä tarkastuksen perusteella, että pitopaikassa on osia, joiden naudat tai siat kuuluvat selvästi erilliseen epidemiologiseen yksikköön sen osan kanssa, jossa salmonellatartunta on todettu, kunnaneläinlääkärin on peruutettava päätös rajoittavista määräyksistä näiden osien osalta, kun naudat tai siat on tutkittu kerran liitteen I kohdan 6 mukaisesti ja tuotantoympäristönäytteet kerran liitteen 1 kohdan 7 mukaisesti, ja salmonellatutkimusten tulokset ovat olleet kielteisiä.

5 luku

Tartunnanlähteen ja tartunnan levinneisyyden selvittäminen

19 §

Epidemiologinen selvitys

Kun pitopaikassa on varmistettu salmonellatartunta, aluehallintoviraston on tehtävä selvitys salmonellatartunnan lähteestä ja tartunnan mahdollisesta leviämisestä alkuperäisestä lähteestä ja pitopaikasta, jossa tartunta on todettu. Aluehallintoviraston on selvityksen perusteella laadittava luettelo mahdollisista kontaktipitopaikoista.

20 §

Näytteenotto kontaktipitopaikoissa

Aluehallintoviraston on arvioitava näytteenottotarve kussakin kontaktipitopaikassa sekä laadittava suunnitelma kontaktipitopaikojen näytteenotosta. Kunnaneläinlääkärin on toteutettava näytteenotto kontaktipitopaikoissa aluehallintoviraston suunnitelman mukaisesti. Näytteet otetaan liitteen I kohdan 3 ja 4 mukaisesti.

21 §

Rehujen salmonellanäytteenotto

Jos pitopaikassa on todettu salmonellatartunta, on nautojen tai sikojen rehusta otettava näytteitä salmonellatutkimukseen tartunnanlähteen selvittämiseksi, jollei rehujen osuutta tartunnan lähteenä voida varmuudella sulkea pois tai jollei rehua ole jo muutoin todettu tartunnanlähteeksi. Kunnaneläinlääkärin on ilmoitettava salmonellatartunnasta Elintarviketurvallisuusvirastolle, joka vastaa rehujen näytteenoton järjestämisestä. Rehunäytteet otetaan siilosta, säkistä tai muusta rehujen varastointipaikasta.

Jos 1 momentissa tarkoitetuissa rehunäytteissä todetaan salmonellaa, aluehallintovi-

rasto selvittää yhteistyössä Elintarviketurvalisuusviraston kanssa salmonellabakteerien mahdollisen lähteen.

22 §

Muun tartunnanlähteen näytteenotto

Tarvittaessa kunnaneläinlääkärin on otettava näytteitä pitopaikan ympäristöstä, pitopaikan muista eläimistä, pitopaikassa käytetyistä kuivikkeista tai muista mahdollisista tartunnanlähteistä.

6 luku

Tietojen ilmoittaminen ja kerääminen

23 §

Pitopaikan ilmoitusvelvollisuus

Pitopaikasta vastaavan toimijan on toimittava kunnaneläinlääkärille tieto 7 ja 8 §:n mukaisten tutkimusten suorittamisesta ja niiden tuloksista.

Pitopaikasta vastaavan toimijan on ilmoitettava kunnaneläinlääkärille, jos salmonellatartunta on todettu pitopaikan muussa eläimessä kuin naudassa tai siassa taikka henkilöissä, joka asuu tilalla vakituisesti tai osallistuu pitopaikan eläinten hoitoon.

24 §

Kunnaneläinlääkärin ilmoitusvelvollisuus

Kunnaneläinlääkärin on ilmoitettava salmonellatartunnan takia annettavista rajoittavista määräyksistä sekä niiden peruuttamisesta:

- 1) teurastamolle, johon pitopaikasta toimitetaan eläimiä;
- 2) laitokselle, johon pitopaikasta toimitetaan maitoa;
- 3) pitopaikan käyttämälle ammattimaista keinosiementämistä tai alkionsiirtotoimintaa harjoittavalle toimijalle;
- 4) rehualan toimijalle, joka toimittaa pitopaikkaan rehua; sekä

5) maatalouslomituksen paikallisyksikköön, jos pitopaikassa käytetään lomituspalkkia.

25 §

Laboratorioiden keräämät tiedot ja niitä koskeva ilmoitusvelvollisuus

Tutkimuksia suorittavan laboratorion on pidettävä luetteloa tässä asetuksessa säädettyjen näytteiden tutkimisesta ja tutkimustuloksista.

Laboratorion on ilmoitettava kaikkien tässä asetuksessa säädettyjen näytteiden tutkimustuloksista pitopaikasta vastaavalle toimijalle sekä todetusta salmonellalöydöksestä välittömästi pitopaikasta vastaavalle toimijalle ja pitopaikan sijaintialueen kunnaneläinlääkärille. Laboratorion on kuukausittain toimitettava tiedot kaikista tässä asetuksessa säädettyistä näytteistä ja tutkimustuloksista Elintarviketurvallisuusvirastolle.

26 §

Elintarviketurvallisuusviraston ilmoitusvelvollisuus

Elintarviketurvallisuusviraston on ilmoitettava salmonellalöydöksen varmistamisesta välittömästi pitopaikan sijaintialueen aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkärille, näytteen lähettäneelle laboratoriolle sekä pitopaikasta vastaavalle toimijalle.

27 §

Elintarviketurvallisuusviraston keräämät tiedot

Elintarviketurvallisuusvirasto toimittaa tiedot tämän asetuksen mukaisista salmonellatutkimuksista ja tuloksista vuosittain tiettyjen zoonosien ja niiden aiheuttajien seurannasta, neuvoston päätöksen 90/424/ETY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 92/117/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY 9 artiklassa tarkoitettuun raporttiin.

7 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Kustannukset

Tämän asetuksen 17 §:n mukaisista salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi ja hävittämiseksi tarvittavista toimenpiteistä sekä saneeraus suunnitelman laatimisesta, toteuttamisesta ja seuraamisesta aiheutuvista kustannuksista mukaan lukien näytteenotto- ja tutkimuskustannukset vastaa pitopaikasta vastaava toimija.

29 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011.

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2011

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

Tällä asetuksella kumotaan salmonelloosin vastustamisesta naudoissa ja sioissa 9 päivänä toukokuuta 1995 annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös (23/EEO/1995) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

30 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa käytössä olleita laboratoriotutkimusmenetelmiä voidaan käyttää salmonellatutkimuksissa tämän asetuksen 5 §:ssä tarkoitetun tutkimusmenetelmän sijasta 1 päivään lokakuuta 2011 saakka.

Rajoittavia määräyksiä koskevaa hallintopäätöstä, joka on tehty kumottavan päätöksen nojalla, noudatetaan tämän asetuksen voimaantulosta huolimatta. Mainitun hallintopäätöksen peruuttamiseen sovelletaan, mitä tämän asetuksen 18 §:ssä säädetään.

Eläinlääkintöneuvos Terhi Laaksonen

NÄYTTEENOTTOMENETELMÄT

Näytteiden pakkaamisesta ja lähettämisestä on sovittava erikseen tutkimuksen suorittavan laboratorion kanssa. Näytteet on lähetettävä laboratorioon ensisijaisesti näytteenottopäivänä. Jos tämä ei ole mahdollista, näytteet on säilytettävä jäähdytettynä ennen lähettämistä. Näytteiden tutkiminen laboratoriossa on aloitettava viivytyksettä, kuitenkin viimeistään 72 tunnin sisällä näytteenotosta.

Yksittäiskarsinoissa tai -parsissa olevien eläinten osalta ulostenäytteet voidaan ottaa peräsuolesta tai lattialta. Karsinoissa tai muissa ryhmätiloissa olevien eläinten osalta kerätään eri puolilta lattiaa tarvittava määrä ulostenäytteitä. Näytteiden kuulumista eri eläimille ei ole tarpeen varmistaa. Yhden ulostenäytteen suuruus on pääsääntöisesti vähintään 25 grammaa. Nuorten eläinten näytemäärä voi olla pienempi, jos ulostetta ei ole riittävästi.

Yhteisnäytettä koottaessa pannaan enintään 20 ulostenäytettä samaan muovipussiin tai -astiaan. Pussiin tai astiaan lisätään tarvittaessa hieman kädenlämpöistä vettä. Pussin tai astian sisältöä sekoitetaan huolellisesti useita minutteja. Pussin tai astian sisällöstä otetaan vähintään 25 gramman ulostetta, joka pannaan laboratorioon lähetettävään näytepurkkiin tai -pussiin.

Vaihtoehtoisia näytteenotto- ja yhdistämismenetelmiä voidaan käyttää, jos ne eivät heikennä näytteenoton herkkyyttä.

1. Ulostenäytteenotto uudistuseläimiä tuottavassa sikojen pitopaikassa

Pitopaikan emakoista otetaan yksi yhteisnäyte jokaista alkavaa sataa emakkoa kohden, kuitenkin enintään kymmenen yhteisnäytettä. Näytteitä otetaan ensisijaisesti imettäviltä emakoilta. Yhteen yhteisnäytteeseen yhdistetään enintään 20 emakon yksilökohtainen ulostenäyte.

Jos pitopaikassa on nuoria sikoja, otetaan lisäksi näistä yhteisnäytteitä. Yhteisnäytteiden määrä suhteutetaan pitopaikan emakoiden määrään siten, että jokaista alkavaa sataa emakkoa kohden otetaan kaksi yhteisnäytettä 500 emakkoon asti. Yli 500 emakkoa ylittävältä osalta otetaan yksi yhteisnäyte sataa emakkoa kohden. Yhteisnäytteiden lukumäärä on kuitenkin enintään 15. Yhteisnäytteet otetaan ensisijaisesti 30–60 kg painavista lihasioista ja nuorista siitoseläimistä. Jos näitä ei ole riittävästi, otetaan yhteisnäytteitä vieroitetuista porsaista. Yhteen yhteisnäytteeseen yhdistetään enintään 20 ulostenäytettä, jotka kerätään 5–15 karsinasta siten, että otetaan kaksi ulostenäytettä 10–15 sikaa kohden.

2. Ulostenäytteenotto toimitettaessa nautoja keinosiemennystarkoitukseen

Lähetettävästä naudasta otetaan yksilökohtainen ulostenäyte, joka tutkitaan laboratoriossa erikseen. Lisäksi otetaan yhteisnäytteitä pitopaikan muista naudoista liitteen kohdan 3.2. mukaisesti

3. Ulostenäytteenotto epäiltäessä salmonellatartuntaa pitopaikassa

Näytteenottoon sisällytetään pääsääntöisesti kaikki pitopaikan osat. Jos salmonellatartuntaa epäillään perustellusti vain jossain pitopaikan osassa, voidaan näytteenotto kohdentaa vain tähän osaan. Näin voidaan menetellä esimerkiksi, jos salmonellasaastuneeksi epäiltyä rehua on

syötetty vain osalle pitopaikan eläimistä. Jäljempänä kuvatuista näytteenottojen kohdentamisista ja näytemääristä voidaan poiketa perustellusta syystä.

3.1 Sikojen pitopaikat

Imettävistä emakoista otetaan ulostenäyte joka toisesta eläimestä, näytteet yhdistetään enintään 20 ulostenäytteen yhteisnäytteeksi. Muista emakoista, ensikoista ja karjuista otetaan yksi yhteisnäyte jokaista alkavaa sataa eläintä kohden. Yhteen yhteisnäytteeseen yhdistetään enintään 20 eläimen ulostenäyte. Vieroitetuilta porsailta, lihasioilta ja nuorilta siitoseläimiltä otetaan yksi ulostenäyte 10–15 eläintä kohden. Näytteet yhdistetään enintään 20 näytteen yhteisnäytteeksi. Yhteisnäytteet järjestetään osasto- ja karsinakohtaisesti siten, että mahdollinen salmonellaposiitiivinen osasto tai karsina on tunnistettavissa.

3.2 Nautojen pitopaikat

Alle 40 naudan pitopaikat:

- Jokaisesta pitopaikan eläimestä otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.

40–200 naudan pitopaikat:

- Jokaisesta pitopaikan nuorimmasta tai vastapoikineesta 40 eläimestä otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteeksi.
- Seuraavilta 160 eläimeltä otetaan ulostenäyte joka toisesta eläimestä. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.
- Jos karjassa on ripuloivia eläimiä, otetaan yhteisnäytteisiin kerättävät ulostenäytteet ensisijaisesti niiltä.

Yli 200 naudan pitopaikat:

- Jokaisesta pitopaikan nuorimmasta tai vastapoikineesta 40 eläimestä otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteeksi.
- Seuraavaksi nuorimmilta 160 eläimeltä otetaan ulostenäyte joka toisesta eläimestä. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.
- Seuraavilta vanhemmilta eläimiltä otetaan ulostenäyte joka viidennestä eläimestä. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.
- Jos karjassa on ripuloivia eläimiä, otetaan yhteisnäytteisiin kerättävät ulostenäytteet ensisijaisesti niiltä.

Jos samassa pitopaikassa on nautoja useammassa eri osastossa, on jokaisesta osastosta otettava vähintään yksi 20 eläimen yhteisnäyte. Jos osastossa on eläimiä alle 20, otetaan yhteisnäytteeseen yksi ulostenäyte jokaista eläintä kohti.

4. Tuotantoympäristönäytteenotto epäiltäessä salmonellatartuntaa pitopaikassa

Tuotantoympäristönäytteet otetaan pitopaikan rakenteista, erityisesti salmonellan pesiytymisen kannalta oleellisista kohdista kuten lattiakaivoista, kulkukäytävien lattioista ja ruokintapöydiltä ja -kaukaloista sekä juomakupeista ja -altaista. Näytteiden on riittävässä määrin edustettava pitopaikan eri osia. Pitopaikasta otetaan yhteensä 5–50 tuotantoympäristönäytettä. Näytteet otetaan kustutetulla sienellä, kankaalla, vaahtomuovikuutiolla tai vastaavalla näytteenottovälineellä hankaamalla tutkittavaa kohdetta voimakkaasti. Enintään viisi samasta kohteesta tai alueesta otettua tuotantoympäristönäytettä voidaan yhdistää yhteisnäytteeksi.

5. Rehuympäristönäytteenotto

Rehuympäristönäytteet otetaan kostutetulla sienellä, kankaalla, vaahtomuovikuutiolla tai vastaavalla näytteenottovälineellä hankaamalla tutkittavaa kohdetta voimakkaasti. Näytteet pakataan yksittäin. Näytteitä ei yhdistetä laboratoriotutkimuksessa.

Näytteitä otetaan soveltuvin osin seuraavista kohteista:

Rehusiiilot:

Jokaisesta salmonellariskirehun varastointiin käytetystä siilosta otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä seuraavista kohteista:

- pystysiilon kannen sisäpinta (sykloni, tarkistusluukku tai pölysuodatin) sekä pohjakartion suu, sulkuluukun päällystä tai rehuspiraalin lähtöpesä
- laakasiilon (tasovarastot) laidat ja pohja

Viljankuivaamot:

Jos salmonellariskirehua on varastoitu tai käsitelty viljankuivaamossa, otetaan yhteensä vähintään neljä rehuympäristönäytettä seuraavista kohteista:

- viljankuivaamon kippausmontun reunat
- kuivaamon pystyelevaattorin alapää (tarkistusluukku), elevaattorimontun pohja
- kuivaamon pystyelevaattorin yläpää (tarkistusluukku)
- salmonellariskirehun varastointiin käytetyn kuivaamorakennuksessa tai sen yhteydessä olevan varastosiiilon kannen sisäpinta

Rehuvaraston lattia:

- yksi rehuympäristönäyte rehusiiilojen ja rehunkäsittelylaitteiden ympäristöstä eri kohdista

Rehunkäsittely- ja ruokintalaitteet sikojen pitopaikassa:

Otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä/laite seuraavista kohteista:

- rehusekoittajan/myllyn syöttösuppilo ja sykloni/pölypussi
- liemiruokintakoneen kannen ulko- ja sisäpinta (rehukomponenttien alastuloputket)
- kuivaruokkijan veto- ja syöttökone (avataan; näyte sisäpinnoilta)
- rehuvaaka (jos on); ylä- ja alaosa
- muut näytteenottokohteet harkinnan mukaan (rehuvaunut ja -kärret yms.)

Rehunkäsittely- ja ruokintalaitteet nautojen pitopaikassa:

Apevaunu/apesekeitin:

Otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä seuraavista kohteista:

- sekoitussäiliön sisäseinän yläosa, jossa jäljellä rehunpölyä ja paakkuuntunutta rehua
- rehun purkausluukut ja -kuljettimet niistä kohdista, joissa paakkuuntunutta rehua

Muu ruokintalaitteisto (vaihtoehto apevaunulle):

Otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä/ruokintalaite seuraavista kohteista:

- ruokintakioskin tai kiskoruokkijan yläosa, rehun täyttösuppilo
- ruokintakioskin rehukaukalo tai kiskoruokkijan purkausaukot
- muut näytteenottokohteet harkinnan mukaan (rehuvaunut ja -kärret yms.)

6. Ulostenäytteenotto rajoittavien määräysten peruuttamiseksi

Näytteet otetaan ensimmäisen kerran siinä vaiheessa, kun pitopaikan oletetaan olevan puhdistunut salmonellatartunnasta. Jos näytteissä ei todeta salmonellabakteeria, näytteenotto uusitaan

pääsääntöisesti 3–4 viikon kuluttua. Perustellusta syystä voidaan käyttää muuta näytteenottoväliä, ei kuitenkaan kahta viikkoa lyhyempää.

Jos näytteenotossa todetaan salmonellabakteeri, on saneeraussuunnitelmaa tarkistettava ja tarvittaessa muutettava sekä saneeraustoimenpiteitä toteutettava ennen kuin näytteenotto uusitaan. Jos salmonellabakteeri todetaan liitteen 7. kohdan mukaisissa tuotantoympäristönäytteistä tai 5. kohdan mukaisissa rehuympäristönäytteissä, mutta ei ulostenäytteenotossa, on ulostenäytteenotto uusittava vielä kunnes salmonellabakteeria ei ole todettu kahdella peräkkäisellä ulostenäytteenottokerralla.

6.1 Sikojen pitopaikat

Jokaista emakkoa, ensikkoa ja karjua kohden otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 näytteen yhteisnäytteeksi. Vieroitetuilta porsailta, lihasioilta ja nuorilta siitoseläimiltä otetaan kaksi ulostenäytettä 10–15 eläintä kohden. Näytteet yhdistetään enintään 20 näytteen yhteisnäytteeksi. Yhteisnäytteet järjestetään osasto- ja karsinakohtaisesti siten, että mahdollinen salmonellapositiivinen osasto tai karsina on tunnistettavissa

6.2 Nautojen pitopaikat

Jokaista nautaa kohden otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi. Yhteisnäytteet järjestetään osasto- ja karsinakohtaisesti siten, että mahdollinen salmonellapositiivinen osasto tai karsina on tunnistettavissa.

7. Tuotantoympäristönäytteenotto rajoittavien määräysten peruuttamiseksi

Tuotantoympäristönäytteet rajoittavien määräysten peruuttamiseksi otetaan ensimmäisen keran aikaisintaan siinä vaiheessa, kun pitopaikan oletetaan olevan puhdistunut salmonellatartunnasta. Näytteenotto voidaan kunnaneläinlääkärin harkinnan mukaan toteuttaa samaan aikaan kuin liitteen 6 kohdan ensimmäinen tai myöhempi ulostenäytteenotto taikka ulostenäytteenotokertojen välillä. Näytteenotto uusitaan, jos tuotantoympäristö- tai ulostenäytteenotossa todetaan salmonellabakteeri.

Tuotantoympäristönäytteet otetaan pitopaikan rakenteista, erityisesti salmonellan pesiytymisen kannalta oleellisista kohdista kuten lattiakaivoista, kulkukäytävien lattioista ja ruokintapöydiltä ja -kaukaloista sekä juomakupeista ja -altaista. Näytteiden on riittävässä määrin edustettava pitopaikan eri osia. Pitopaikasta otetaan yhteensä 10–100 tuotantoympäristönäytettä. Näytteet otetaan kostutetulla sienellä, kankaalla, vaahtomuovikuutiolla tai vastaavalla näytteenottovälineellä hankaamalla tutkittavaa kohdetta voimakkaasti. Enintään viisi samasta kohteesta tai alueesta otettua tuotantoympäristönäytettä voidaan yhdistää yhteisnäytteeksi.